HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

ואיבעית אימא רבנן וכולה מתניתין בשבת: תנו רבנן כלי שנטמא מערב יום טוב אין מטבילין אותו בין השמשות רבי שמעון שזורי אומר אף בחול אין מטבילין אותו מפני שצריך הערב שמש ותנא קמא לא בעי הערב שמש אמר רבא אשכחתינהו לרבנן דבי רב דיתבי וקא אמרי [א]במחשבתו נכרת מתוך מעשיו קמפלגי והיכי דמי כגון דנקיט מנא בידיה ורהיט ואזיל בין השמשות לאטבוליה מר סבר האי דקא רהיט ואזיל מידע ידע דבעי הערב שמש ומר סבר מחמת מלאכתו הוא דקרהיט ואמינא להו אנא במחשבתו נכרת מתוך מעשיו דכולי עלמא לא פליגי כי פליגי כגון דאיטמי בפחות מכעדשה ואתא לקמיה דרבנן לשיולי בפחות מכעדשה איטמי אי לא מר סבר מדהא לא גמיר הערב שמש נמי לא גמיר ומר סבר הא הוא דלא גמיר הא הערב שמש גמיר: ומטבילין מגב לגב: [ב]תנו רבנן כיצד מגב לגב הרוצה לעשות גתו על גב [ג]כדו וכדו על גב גתו עושה כיצד מחבורה לחבורה היה אוכל בחבורה זו ורוצה לאכול בחבורה אחרת הרשות בידו: **מתני'** [ד]ב"ש אומרים מביאין שלמים ואין סומכין עליהן אבל לא עולות ובית הלל אומרים [א]מביאין שלמים ועולות [ב]וסומכין עליהן: **גמ'** אמר עולא מחלוקת בשלמי חגיגה לסמוך ועולת ראייה ליקרב דבית שמאי סברי [1]וחגותם אותו חג לה' חגיגה אין עולת ראייה לא וב"ה סברי לה' [ה]כל דלה' [ג]אבל נדרים ונדבות דברי הכל אין קריבין ביו"ט וכן אמר רב אדא בר אהבה [ו]נדרים ונדבות אין קריבין ביו"ט מתיבי אמר רבי שמעון בן אלעזר לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על עולה שאינה של יו"ט שאינה קרבה ביום טוב ועל שלמים שהן של יום טוב שקריבין ביו"ט על מה נחלקו על עולה שהיא של יום טוב ועל שלמים שאינן של יו"ט שבית שמאי אומרים לא יביא ובית הלל אומרים יביא תריץ ואימא הכי אמר ר' שמעון בן אלעזר לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על עולה ושלמים שאינן של יו"ט שאין קריבין ביום טוב ועל שלמים שהן של יום טוב שקריבין ביו"ט על מה נחלקו על עולה שהיא של יו"ט שבית שמאי אומרים לא יביא ובית הלל אומרים יביא [ז]רב יוסף אמר תנאי שקלת מעלמא תנאי היא דתני' שלמים הבאים מחמת יו"ט ביום טוב בית שמאי אומרים סומך עליהן מערב יו"ט ושוחטן ביו"ט ובית הלל אומרים סומך עליהן ביום טוב ושוחטן ביום טוב

אבל

אין מטבילין אותו בין השמשות. מפני שהוא ספק לילה ונמצא מטביל בי"ט: **אף בחול.** אם אנו רואין אדם המטביל כלי בין השמשות אנו צריכין להחזירו ולמחות בידו מפני שצריך הערב שמש וזה המטביל כלי בלילה ודאי דעתו להשתמש בו מיד ולא להמתין הערב שמש דלמחר: **ותנא קמא לא בעי כו'.** בתמיה: **אשכחתינהו לרבנן דבי רב.** לתלמידים שבבית המדרש: **מעשיו.** דקא רהיט במרוצה: **מידע ידע דבעי הערב שמש.** והיינו דרהיט כסבור להספיק קודם יציאת היום וכשיראה שלא יספיק הואיל ובא למקוה גומר טבילתו וממתין מלהשתמש בו עד שיעריב שמשו למחר הלכך בין השמשות די"ט אסור משום דמטביל בי"ט שלא לצורך אבל בחול לא מחינן ביה דמחשבתו ניכרת שלהערב שמשו הוא מתכוין מתוך מעשיו של מרוצתו: **דכולי עלמא לא פליגי.** דודאי ניכרת באיניש דעלמא והאי גברא דאפליג ביה רבי שמעון שזורי ואמר דלא אמרינן ביה מחשבתו ניכרת מתוך מעשיו: **כגון דאיטמי ליה.** מנא אחרינא בפחות מכעדשה מן השרץ ואתא לשיולי וכו': **הא הוא דלא גמיר.** דלא כתיב בהדיא בכעדשה אבל הערב שמש דבהדיא כתיב מגמר גמיר ובכהן עסקינן דמשתמש בו תרומה: **הרוצה לעשות גתו על גב כדו.** מי שהיו כליו טמאין והטבילן לדעת דריכת זיתיו ונמלך לעשות גתו: **עושה.** גתו על גב טבילה זו שהטביל לשם כדו וא"צ לחזור ולהטביל לשם גת והיא טבילה שניה הבא להחמיר על עצמו ולהטביל קתני מתני' שהוא מטביל בי"ט שאין כאן תקון כלי ואינה טבילה שהרי אינה צריכה: **בחבורה זו.** על פסחו והיה טמא או כליו טמאין וטבל לדעת כן: **הרשות בידו.** וא"צ לחזור ולטבול וקאמרה מתני' דאם בא להחמיר ולהטביל כליו לשם חבורה האחרת מטביל ביום טוב: **מתני' מביאין שלמים.** בי"ט לפי שיש בהן אכילת אדם: **ואין סומכין עליהן.** שהסמיכה אסורה משום שבות שבכל כחו היה סומך והוי ליה משתמש בבעלי חיים ותנן אין רוכבין על גבי בהמה (לקמן דף לו:): **אבל לא עולות.** אין מביאין עולות חוץ מתמידין ומוספין שהן קרבן צבור וזמנן קבוע אבל עולת יחיד לא יביא לפי שאין בה אכילת הדיוט וכתיב (שמות יב) יעשה לכם ולא לגבוה: **גמ' מחלוקת בשלמי חגיגה לסמוך ועולת ראייה ליקרב.** מתני' דמודו תרוייהו בשלמים להביא ולא אפלוג בהו אלא בסמיכתן בשלמי חגיגה מודו ב"ש בהבאתן מפני שהן חובת היום כדאמרינן בחגיגה (דף ט.) מוחגותם אותו חג[י] ועולה שנחלקו אף בהבאתן בעולת ראייה נחלקו והיא הוא דקא שרו ב"ה מפני שהיא של יום טוב דנפקא לן מולא יראו פני ריקם (שמות כג): **אבל נדרים ונדבות.** הואיל ואין זמנן היום כלל דברי הכל אין קרבין ואפי' שלמים וכ"ש עולות דיכול להביאן לאחר זמן ואף על גב דחגיגה וראייה יש להן תשלומין כל שבעה שרו בה שמא יאנס ולא יקריבנה בשאר הימים ותנן עבר הרגל ולא חג אינו חייב באחריותו והכי מפרש בברייתא לקמן[כ] דמשום האי טעמא שרו לה: **שאינה של יום טוב.** כגון נדר ונדבה: **שאינה קרבה.** דלית בה תרתי לאיסורא אין בה אכילת אדם ואפשר לאחר זמן: **ועל שלמים שהן של י"ט.** כגון חגיגה ושלמי שמחה: **שקרבין.** דאיכא תרתי להתירא אכילת אדם והן זמנן ברגל ואם יעבור הרגל בטל קרבנו: **ועל שלמים שאינן וכו'.** אלמא שלמים דנדרים ונדבות לבית הלל קרבין וקשיא לעולא: **תנאי שקלת מעלמא.** וכי לא משכחת תנא דאמר כעולא דתימא עולא כי ההוא סבירא ליה דאיצטריכא לך לשבושה להך מתני' ולתרוצה: **תנאי היא.** אשכחן תנא אחרינא דקאי כעולא: **מחמת יום טוב.** חגיגה ושמחה:

אבל

ואי בעית אימא רבי קתני לה וכולה מתני' בי"ט כדאמרינן אין מטבילין את הכלי על גב מימיו לטהרו בי"ט הטבלה הוא דלא הא השקה בכלי אבן שפיר דמי. ובספרים שלנו נחלפה רישא לסיפא וסיפא לרישא דכתיב בהו ברישא אין משיקין והדר אין מטבילין ועל כן רוב התלמידים שגו בפירושה של סוגיא זו ואין אדם יכול ליישבה על כנה וגורסין מפני דוחק ומתני' רישא בי"ט וסיפא בשבת ומפרשין רישא דקתני משיקים בי"ט קאמר ותנא השקה והוא הדין להטבלה וסיפא דקתני אבל לא מטבילין איירי בשבת ותנא הטבלה והוא הדין להשקה ואין ראוי לפרש כן לדרדקי דבי רב דא"כ ליתני קילתא ושמעינן חמירתא לשמעינן הטבלה דמותרת בי"ט ואנא אמינא דכל שכן השקה אבל השתא דאשמעינן משיקין איכא למימר דוקא קתני אבל הטבלה לא וכן לענין שבת דאשמעינן אבל לא מטבילין אי הוה הדין להשקה סבירא ליה הוה ליה לאשמועינן אין משיקין ושמעינן כל שכן דאין מטבילין אבל השתא דאשמעינן אין מטבילין איכא למימר הא השקה שרי וסייג לדברי ספר התוספתא דכך מצינו בו במסכת שבת[ח] ובמסכת ביצה[ט]:

אמר עולא מחלוקת כו'. וא"ת לב"ש למה להו למימר טעמא משום וחגותם הא קאמרינן לקמן משום לכם ולא לגבוה וי"ל משום דלא תטעה לומר לה' כל דלה'[א] ומ"מ קשיא לב"ה למה להו למימר כל דלה' תיפוק ליה משום דאית להו לב"ה מתוך וכו' והוי שפיר צורך קצת משום שלא יאמרו שלחן שלך מלא ושל רבך ריקן כדפרישית לעיל פ"ק (ד' יב. סד"ה ה"ג) וי"ל משום שלא תטעה לומר וחגותם חג חגיגה אין עולה לא:

רבי

מסורת הש"ס

א) [חולין יג.], ב) [תוספתא' פ"ב], ג) [בתוספתא' איתא כדו וכדו על גב גתו וכן איתא בערוך ערך גב ע"ש]., ד) חגיגה דף ז: ודף יז. מגילה דף ה., ה) [לקמן כ:], ו) סנהדרין לו. [לקמן כ: שבת קיד. פסחים לח. מנחות ק:], ז) [פסחים מה: וש"נ], ח) [פי"ז], ט) [פ"ב], י) [ויקרא כג], כ) [דף כ:],

עין משפט נר מצוה

מג א מיי' פ"א מהל' חגיגה הל' ח:

מד ב מיי' שם הל' ט:

מה ג מיי' שם הלכה ח והלכה י:

◆

תורה אור השלם

1. וְחַגֹּתֶם אֹתוֹ חַג לַייָ שִׁבְעַת יָמִים בַּשָּׁנָה חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי תָּחֹגּוּ אֹתוֹ: ויקרא כג מא

◆

מוסף רש"י

מביאין שלמים. ביו"ט שהן מאכל אדם ביו"ט וכתיב אך אשר יאכל לכל נפש (מגילה ה.) שיש בהם צורך מאכל הדיוט (חגיגה ז: יז.). **ואין סומכין עליהן.** שהסמיכה שבות היא דתנן (לקמן לו:) אלו הן משום שבות לא רוכבין על גבי בהמה, ועל אלו שיקריבו ביו"ט יסמכו מאתמול, דלית להו לבית שמאי תכף לסמיכה שחיטה (מגילה ה.) אלא סומך עליהן מערב יו"ט ושוחטן ביו"ט (חגיגה יז.). **אבל לא עולות.** אין מביאין כלל דסבירא להו לב"ש לכם ולא לגבוה, חוץ מתמידין ומוספין שזמנן קבוע, וכל שזמנן קבוע כתיב בהו במועדו ואפילו בשבת וכל שכן ביו"ט (חגיגה ז:) אבל לא מביאין עולות באותן שיכול להביא לאחר יו"ט (שם יז.). **מביאין שלמים ועולות.** ומה אני מקיים לכם, לכם ולא לנכרים (מגילה ה.). **וסומכין עליהן.** כיון דמותר להביאן לא גזרו שבות לבטל סמיכתן (חגיגה ז:). **תנאי שקלת מעלמא.** איבדת כולם שאין אתה מוצא תנאים שנחלקו בכך, דתוקי הנך תרתי מתנייתא חדא כמר וחדא כמר (שבת נג:).

◆

מוסף תוספות

א. וריבה אפילו עולה הוצרך חג למעט עולה. שיטה, ועיש"ע.

◆

רבינו חננאל

ת"ר כלי שנטמא מערב יו"ט אין מטבילין אותו ביום טוב בין השמשות, ר' שמעון שזורי אומר אף בחול אסור מפני שצריך הערב שמש. ואמרו רבנן דבי רב במחשבתו ניכרת מתוך מעשיו פליגי, היכי דמי דנקיט מנא טמא בידיה בין השמשות ורהיט לאטבולי, דרבנן סברי מדרהיט ידע דבעי הערב שמש, כלומר לא יטהר הכלי הטמא אלא עד שיעריב עליו השמש בתר טבילה, ולפיכך רהיט לאטבוליה קודם ביאת השמש, ובחול שפיר דמי, וביום טוב הוא דאסור שנמצא מתקן מנא ביום טוב לחול, כי בעת שיעריב השמש ונטהר חול הוא. ור' שמעון שזורי סבר האי דרהיט בין השמשות, לאו משום דידע דלא מיטהר אלא בהערב השמש, אלא משום דטרוד במלאכתו הוא

רבינו חננאל (המשך)

ולפיכך ממהר. ואמר להו רבא במחשבתו ניכרת מתוך מעשיו דברי הכל, ולאו כלום הוא, והכא בכלי שנגע בו כעדשה מן השרץ, ואינו יודע אם כעדשה מטמא אי אינו מטמא, ובא לשאל מן החכמים ואמרו לו טמא, דקי"ל שכן החומט תחלת ברייתו בכעדשה, [א]וחזינן ליה להאי גברא דאזיל לאטבולי לההוא מנא דאיטמי בכעדשה מן השרץ שאינו מפורש בתורה הוא שנסתפק לו, אבל הערב שמש שכתב בפירוש בתורה ובא השמש וטהר מידע ידע ליה. ור"ש שזורי סבר מדהא לא ידע הא נמי לא ידע. **ומטבילין מגב לגב ומחבורה לחבורה.** ירושלמי כיצד מטבילין מגב לגב, רצה לעשות עיסתו על גב גתו, או גתו ע"ג עיסתו, מטביל את כליו. [כיצד] מחבורה לחבורה, היה אוכל בחבורה זו [ב][תרומה] וביקש עוד לאכול בחבורה אחרת שלמים וכיוצא בהן הרשות בידו. והני מילי ביו"ט, אבל [ג](בחול) [בשבת] לא, כדתנן הטובל לתרומה והוחזק לתרומה אסור לקודש. **כיוצא** גתו ובדו אחד מהן תרומה והשני קודש עושה בי"ט זו ע"ג זו. **מתני' בית שמאי אומרים מביאין שלמים ואין סומכין עליהן אבל לא עולות ובית הלל אומרים מביאין שלמים** כו'. אמר עולא מחלוקת בשלמי חגיגה לסמוך, דבית שמאי אומרים מביאין חגיגה ואין סומכין עליה, ועולת ראייה אין מקריבין כל עיקר ביו"ט. ובית הלל אומרים מביאין שלמים וסומכין, ומקריבין עולת ראייה דכתיב לא יראו פני ריקם, אבל נדרים ונדבות דברי הכל אין קריבין בי"ט. **ירושלמי בית שמאי אומרים** הותרה סמיכה שלא כדרכה, ובית הלל אומרים לא הותרה, איזו היא שלא כדרכה מאתמול. א"ר זעירא הכל מודים באשם מצורע שסמך עליו מאתמול שלא יצא, שלמי נדבה שסמך עליהן מאתמול יצא, מה פליגי בשלמי חגיגה, ב"ש עבדי לה כשלמי נדבה, וב"ה עבדי לה כאשם מצורע. אוקמה רב יוסף הא דתנינן נדרים [ונדבות] אין קרבין בי"ט, תנאי היא, ר"ש בן אלעזר תני שלמים שאינן של י"ט, בית שמאי אומרים לא יביא ובית הלל אומרים יביא, והאי תנא תני שלמים הבאין מערב יו"ט בית שמאי אומרים סומך עליהן מערב יו"ט ושוחטן ביו"ט, ובית הלל אומרים סומך עליהן ביום טוב ושוחטן ביו"ט, אבל נדרים ונדבות דברי הכל אין קריבין ביו"ט.

א) נ"ל דת"ק סבר דאף דחזינן ליה להאי גברא דאזיל לשיולי לההוא הנא וכו' מן השרץ אי מיטמא או לא היינו משום שאינו מפורש. ב) כצ"ל וכ"ה בה"ה בפ"ד מהל' יו"ט בשם רבינו ז"ל. ג) דברי רבינו אינו מובן לכאורה דהא ע"י טבילה שנית אפי' בחול שרי ועי' בערוך ערך גב ב'. (ואולי צ"ל להגיה "אבל בשבת לא").